

“Dayton és un acord entre dos criminals”

Lejla Mujkic (Sarajevo, 1975) és llicenciada en Filologia anglesa per la Universitat Autònoma de Barcelona, uns estudis que va cursar durant els anys que va passar a Catalunya, on la guerra de Bòsnia l'havia exiliat. Ara, a la seva ciutat, Sarajevo, combina les classes d'anglès i d'espanyol amb l'ofici d'interpret per diverses organitzacions i institucions. També està vinculada amb la lluita per la igualtat de les dones del seu país en una ONG. Esporàdicament, Lejla fa d'interpret entre alumnes de Barcelona que visiten Sarajevo i estudiants de Sarajevo que visiten Barcelona. Recentment, en un viatge a Catalunya amb un grup de nens bosnians, vam poder demanar-li sobre la situació econòmica i social a Bòsnia i Hercegovina i sobre la vida quotidiana a Sarajevo, deu anys després dels Acords de Dayton, que van significar l'arribada de la pau.

—Quins són els dèficits principals de Bòsnia, ara?

—El problema més greu són les infraestructures del país, que són molt deficients. Això fa que la indústria no acabi d'engegar. I el segon és la inseguretat econòmica. La gent de fora del país no pensa que invertir a Bòsnia sigui segur. I els de dins no tenen recursos propis per fer-ho.

—Però el país està força reconstruït.

—Hi ha hagut una reconstrucció dels edificis, de les façanes. Però darrere d'aquesta façana, d'aquesta aparença, hi ha problemes molt greus, que afecten la indústria, la sanitat o l'ensenyament. Dins s'amaguen problemes tan greus com el fet que en alguns pobles de Bòsnia es fa una educació separada: els musulmans van a un col·legi i els croats a un altre, perquè volen seguir el programa educatiu de Croàcia.

—Això també passa a la capital?

—No. A Sarajevo hi ha barreja, però és que Sarajevo és un cas diferent. Les tres o quatre religions han estat convi-

La filòloga Lejla Mujkic, que durant la guerra de Bòsnia va estar exiliada a Catalunya, analitza la situació econòmica isocial que viu Bòsnia-Hercegovina i explica el dia a dia en Sarajevo, deu anys després dels Acords de Dayton, amb els quals va arribar la pau.

vint a la ciutat durant tota la guerra. El setge el vam patir tots. Els trets dels francotiradors no discriminaven per motiu de religió. Això ens ha unit i ha impedit que les diferències religioses ens separin.

En altres llocs ha estat diferent. A l'est de Bòsnia, per exemple, va haver-hi genocidis, violacions de dones i nenes, i la població va rebre tota mena de maltractaments, perquè era més a prop de la frontera amb Sèrbia. Això, evidentment, té unes conseqüències. I a Hercegovina és on va començar el conflicte entre croats i musulmans. Avui dia hi podem trobar conflictes verbals sobre, per exemple, el nom de la llengua que parlen. A Sarajevo, hom pot anomenar la llengua serbi, bosnià o croat. Tens llibertat de dir-li com vulguis. En canvi als pobles això no passa.

—La guerra marca encara el present.

—En aquella guerra no només es va voler guanyar territori. També s'ha volgut matar una identitat. No mataràs tanta gent per aconseguir un territori. No violaràs dones ni cremaràs biblioteques, com la de Sarajevo, amb 5 mi-

lions d'exemplars, per un territori. En aquella guerra es va intentar anihilar una identitat. A Hercegovina es va des-trossar el pont Vell de Mostar. Per què? Perquè era un símbol d'identitat. Va ser una guerra molt ben planificada. Però sobretot vull remarcar que no era una guerra civil. No ho era.

—Ara fa deu anys dels Acords de Dayton. Ho heu recordat d'alguna manera?

—El Pacte de Dayton és un acord entre dos criminals de guerra: Milosevic i Tudjman. Va tenir l'objectiu primer d'aturar la guerra, i això es va aconseguir. Però, com a bosniana, personalment, no hi estic d'acord, perquè el pacte ha dividit el país en dos. És un acord que s'ha de refer, i després, aconseguir la unió.

—En què es tradueix la difícil situació econòmica que esmentava abans?

—L'atur està entre el 50 i el 60%. Potser les xifres reals són poc més d'un 50%, perquè molta gent treballa en negre, però el fet és que hi ha moltíssima gent aturada. Entre els que no treballen hi ha molts joves que han acabat l'ensenyament secundari o la universitat. Tothom espera que aquesta gent aixequi el país, però el país no els ofereix res. Molts joves, en una enquesta que es va fer el 2004, van dir que marxarien a fora, és clar. Penseu que un sou mitjà està entre els 200 i els 250 euros, i n'hi ha que cobren pensions de 60 euros.

—I com viuen amb 60 euros?

—Gràcies a les organitzacions no governamentals (ONG), a la Creu Roja i als diners que els envien els familiars que estan fora del país.

—Però sembla que les ONG comencen a escampar la boira...

—Ja fa temps que Bòsnia no és notícia. En conseqüència, es redueixen els diners que les ONG poden dedicar a Bòsnia i els ajuts són cada vegada més i més reduïts.

—I la gent que va emigrar per la guerra no torna?

—Molts no volen tornar. Es treballa molt en el retorn de la gent, però s'avança molt de mica en mica. La gent de fora no veu gens clar un retorn, no hi veu cap perspectiva, aquí. I, a més, encara hi ha refugiats. Un milió de refugiats, entre interns i externs.

—Interns?

JORDI PLAY

—Els interns són gent que han fugit dels pobles i que viuen en altres llocs on intenten fer la seva vida. A Tuzla hi ha el camp de refugiats de Mihatovici, amb gent de Srebrenica, sobretot les dones amb els nens. Srebrenica és encara una població fantasma. Els musulmans no han tornat ni hi tornaran perquè els carrers estan “tacats de sang”, s’ensuma el dolor. Han perdut molts familiars i aquesta ciutat els porta records horribles.

—I Sarajevo?

—És la ciutat que va per davant. La convivència és bona, la gent treballa. La ciutat encara pot ser punt de referència, l'exemple que la convivència és possible. Però l'atur, de tota manera, és d'un 50%.

—Què cal fer per atreure els diners estrangers?

—Per atreure inversions, cal donar seguretat, que hi hagi un banc que els doni garanties. És difícil convèncer algú que un lloc com Bòsnia, dividit en dues entitats i on la situació política no és bona, és prou segur. És trist perquè Bòsnia és un país que té molt de potencial, pot oferir moltes coses; de fet,

Bòsnia és un joia en el cor d'Europa, està ben situada, plena de bosc, aigua i aigües termals, mines de carbó, sal, muntanyes per esquiar, mar, platja, rius, llacs..., i el que és més important, hi ha molts joves que podrien tirar el país endavant.

—Diuen que ha augmentat la violència domèstica.

—No podem dir que ha augmentat, perquè hi ha una tradició de model patriarcal. Això, fins a la guerra, quedava en la intimitat, però algunes ONG de dones que treballen per eradicar aquest model han fet evident el que abans s'amagava. La violència domèstica és un problema social avui dia. Sí que és possible que la gent sigui més agressiva, ja que l'atur pot generar un petit augment de la violència, la manca dels recursos per viure, els traumes de la guerra...

—També al carrer?

—També. No és un país segur com ho era abans. I l'exemple més clar són les mines que encara ara, malauradament, causen víctimes.

Alex Milian

Interiors

Contra la telescombraria

Libert Ferri

La República Txeca és possiblement el país de l'antic bloc soviètic on la societat és més sensible als excessos de les cadenes de televisió en els programes de telescombraries. El Consell per a les Emisions de Televisió i de Ràdio, la versió txeca del nostre CAC, però amb molts més poders, ha penalitzat per segona vegada el mal gust en els *reality shows*. Gairebé mig milió d'euros de multa a les cadenes Nova i Priva per haver emès escenes de vulgaritat i obscenitat durant els programes *Elegits* i *El Gran Germà*. L'organisme txec de vigilància ha argumentat que les emissions podien ser negatives per als nens i adolescents en el seu procés d'aprenentatge de valors.

La polèmica pels programes de violència o de telescombraries té a la República Txeca precedents llunyans, i bel·ligerants de primera fila. L'any 1994, amb democràcia acabada d'estrenar, el primer ministre, l'ultraliberal Vaclav Klaus, s'enfurismava en nom de la llibertat d'expressió i de mercat per la petició que l'estat regulés la violència a la televisió que havia presentat un grup d'intel·lectuals. No es tractava d'un grup “qualsevol” perquè la demanda anava encapçalada per la firma del president de la República, Vaclav Havel.

Al cap de sis anys, a final del 2000, els periodistes de la televisió pública txeca, farts de la manipulació des de l'ombra que encara exercia el ja ex primer ministre Klaus, es revoltaven, ocupaven instal·lacions i aconseguien garanties per exercir amb professionalitat. També aleshores els periodistes van tenir el suport del president Havel. No cal dir que un padrinatge d'aquesta categoria ha generat confiança, tant en els professionals dels mitjans com en l'audiència, davant dels excessos del mercat.

llibertferri@telefonica.net